

**VODA I
METABOLIČKI
PLINOVİ**

... osnovna obilježja vode

- voda je univerzalno otapalo u kojem se otapaju mnoge organske i anorganske tvari, pokazuje specifična kemijska svojstva, koja su bitna za postanak i održavanje života
- kovalentna veza – atomi vodika i kisika u vodi vezani su kovalentnom vezom
- vodikova veza – molekule vode pokazuju polarnost: atomi vodika nabijeni su pozitivno, a s kisika negativno
- velika specifična toplina (toplinski kapacitet)
- voda – stanište za mnogobrojne organizme, ali i važan sastojak biljnih i životinjskih tkiva
- otpornost gibanju u vodi je 100x veća nego u zraku
- površinska napetost
- emergencija
- biljke: supstrat za fotosintezu, transportno sredstvo za dopremu hranjivih tvari asimilata u pojedine dijelove biljke, održava turgor stanica (hidrostatski tlak)

epifiti

... sadržaj vode u tijelu

biljke: 80-95%

životinje:

sukneni moljac (*Tineola biselliella*) – 42%

čovjek – 67%

uhati klobuk (*Aurelia aurita*) – 97,9%

venerin pojas (*Cestus veneris*) – 99%

dagnja (*Mytilus edulis*) – 84,2%

punoglavci - 93%

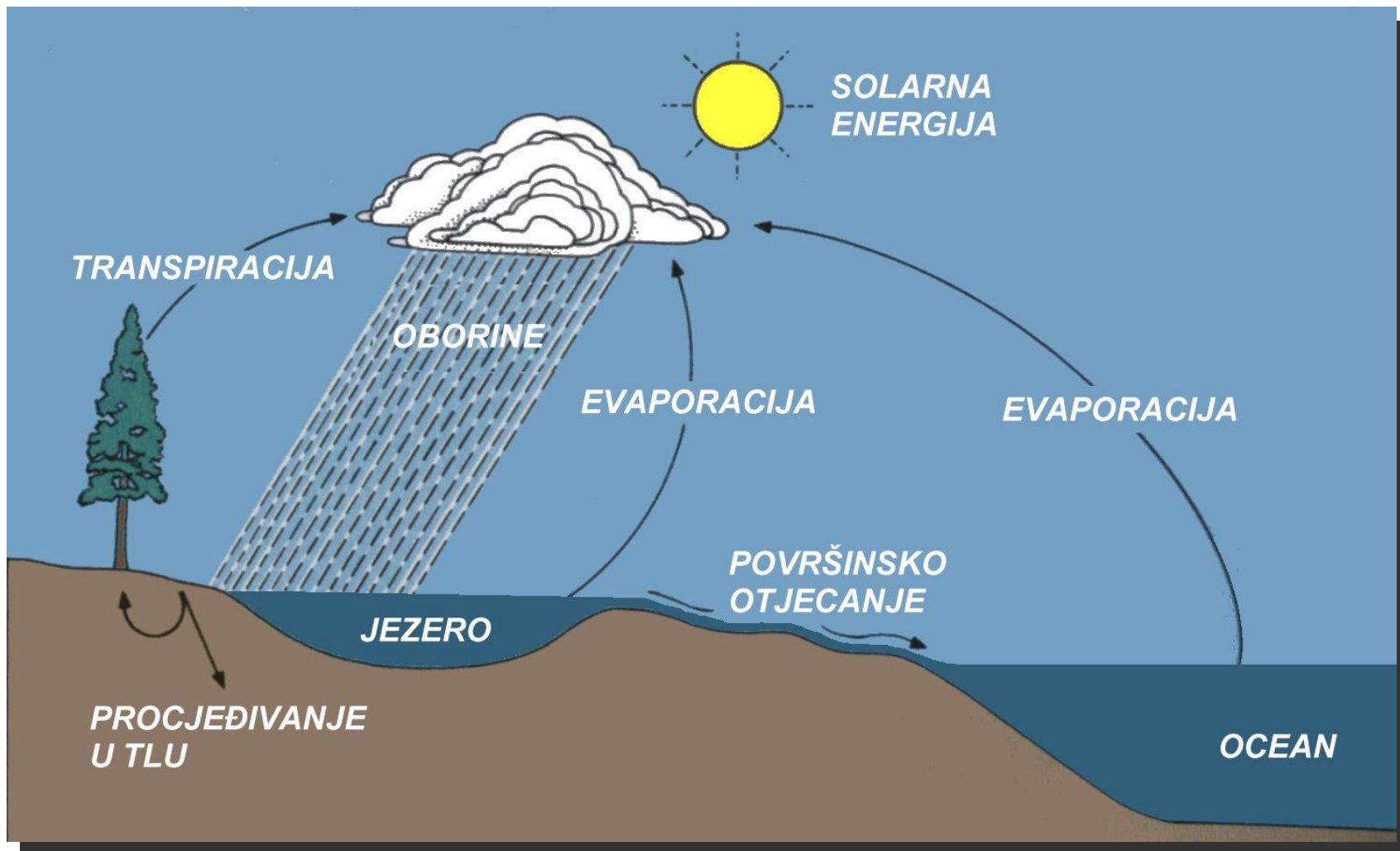
- reakcije biljaka na nedostatak vode

- homioteermne životinje osjetljivije na gubitak vode od poikiloteermnih

Eisenia fetida

... voda na Zemlji

... osmoza i ekskrecija

- **osmoza** – kretanje (difundiranje) vode kroz polupropusnu membranu iz područja manje koncentracije prema području s većom koncentracijom neke otopljene tvari
- tip ekskreta određuje količinu vode izgubljenu ekskrecijom

ORGANIZAM	STANIŠTE	EKSKRET
ptice	kopno	mokraćna kiselina
zmije i gušteri	kopno	mokraćna kiselina
puževi	kopno	mokraćna kiselina
kukci	kopno	mokraćna kiselina
kornjače	kopno	mokraćna kiselina i urea
sisavci	kopno	urea
vodozemci	kopno/voda	urea
krokodili	kopno/voda	amonijak i mokraćna kiselina
vodozemci	voda	amonijak
hrskavičnjače	voda	amonijak
koštunjače	voda	amonijak i urea
beskralješnjaci	voda	amonijak

- **metabolička voda**

1g glukoze - 0,6 g H₂O

1g škroba - 0,56g H₂O

1g masti - 1,07g H₂O

... kako životinje reguliraju količinu vode

- **morske životinje**

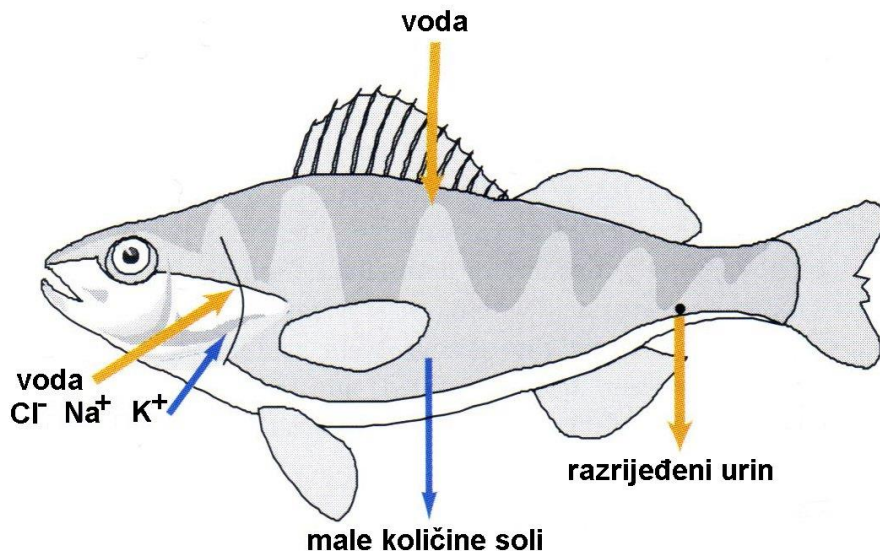
- osmokonforne (izotonične) – stenohaline vrste
- osmoregulatorne (hipotonične) – imaju problem kako zadržati vodu u tijelu – eurihaline vrste

- **slatkovodne životinje (hipertonične)**

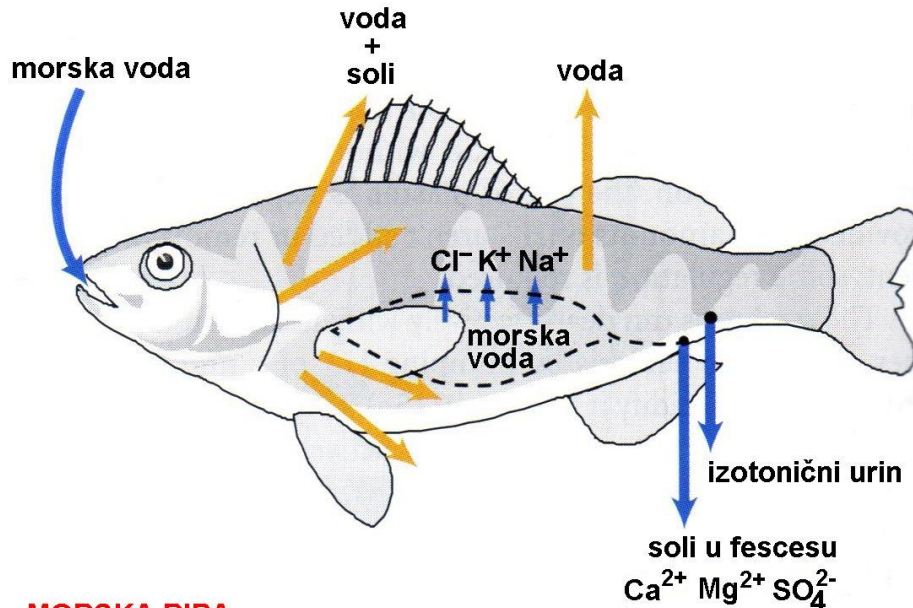
- imaju obrnuti problem, kako spriječiti ulazak prevelikih količina vode u tijelo, odn. izbaciti suvišnu vodu iz tijela

- **kopnene životinje**

- dobivaju vodu na nekoliko načina: aktivno uzimaju vodu hranom i pićem, apsorbiraju vlagu direktno preko kože, indirektno produciraju metaboličku vodu respiracijom.
- gube vodu evaporacijom i ekskrecijom.

SLATKOVODNA RIBA

MORSKA RIBA

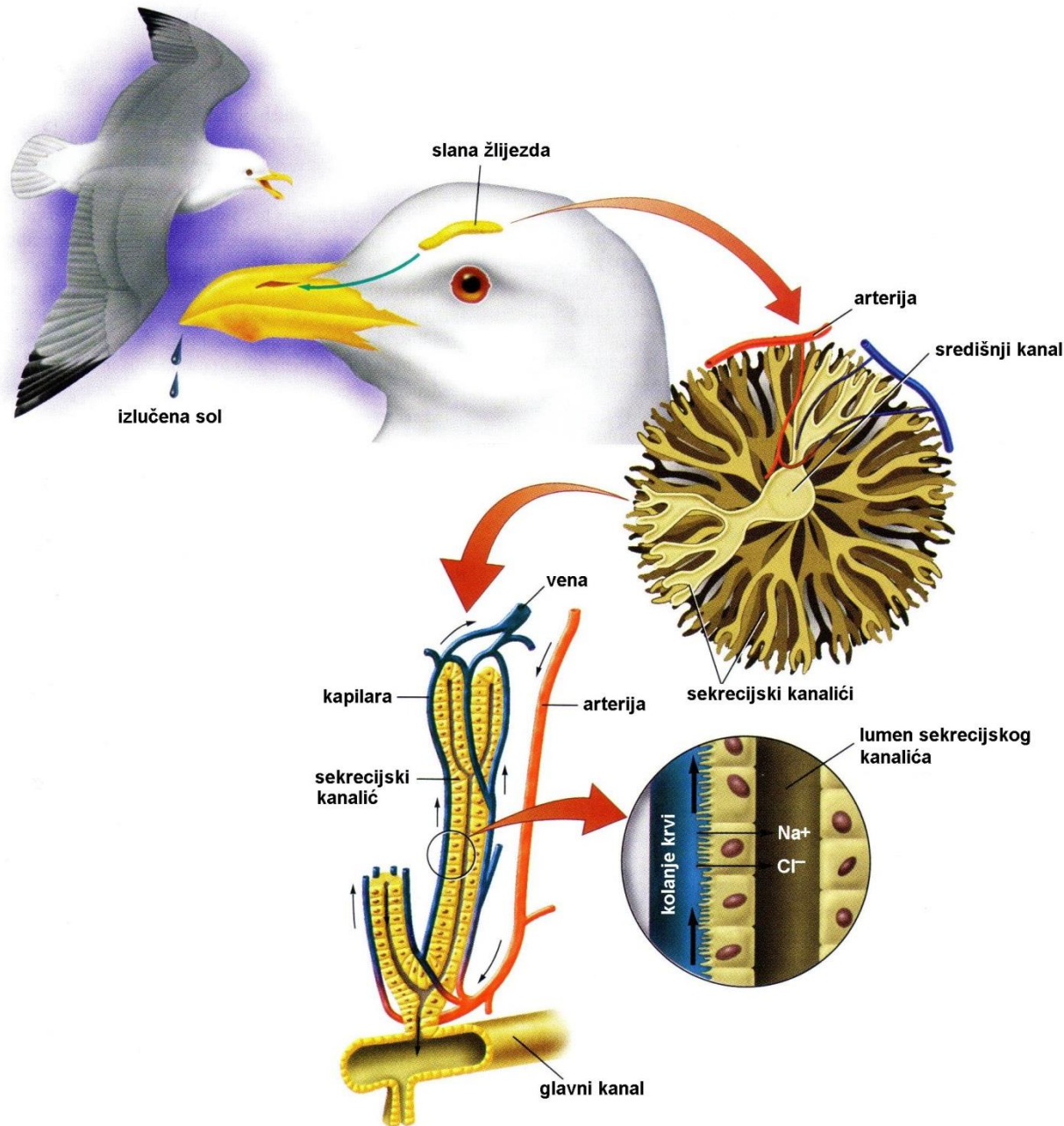
slatkovodne vrste –

uzimaju veće količine vode kroz škrge i kožu; ekskrecijom luče razrijeđeni (hipotonični) urin i aktivno uzimaju dodatne količine soli kroz škrge

morske vrste –

piju morsku vodu i također gube veće količine vode kroz kožu; produciraju izotonični urin, a ekskrecijom kroz bubrege i škrge izlučuju monovalentne ione; divalentne ione izlučuju fecesom

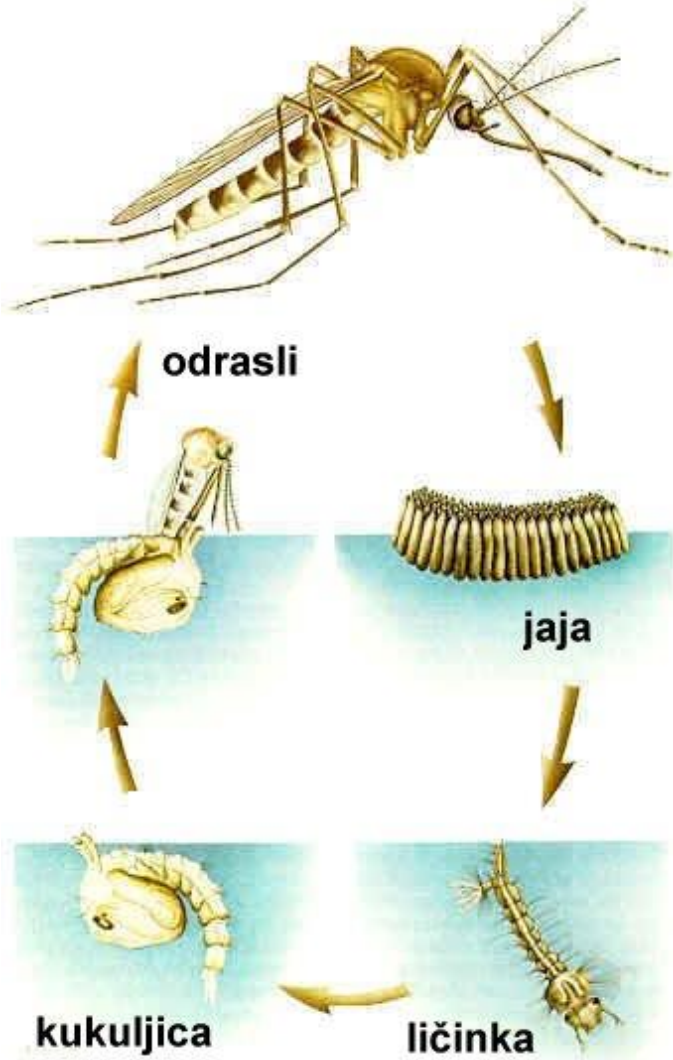
Cjevonosnice

Ioni iz krvi preko stjenki kapilara ulaze u sekrecijske kanaliće.

Zbog toga što krv kola u suprotnom smjeru od sekreta u kanalićima, izlučivanje soli je potaknuto suprotnim strujanjem.

.... vlažnost zraka

Anopheles sp.

- određuje prisustvo ili odsustvo pojedinih vrsta na određenim staništima ili u čitavim geografskim područjima.
- djelovanje vlažnosti direktno zavisno o temperaturi
- reguliranje izdavanja vode iz tijela kopnenih organizama
- razmnožavanje, plodnost, trajanje razvoja, dužina života, aktivnost i ponašanje
- **raspon temperature:** -30 do +35 °C
- **optimalni uvjeti:** temperatura 20-30°C, vlažnost zraka iznad 60%
- **komarac umire** ako se temperatura povisi iznad 35°C i vlažnost zraka padne ispod 25%

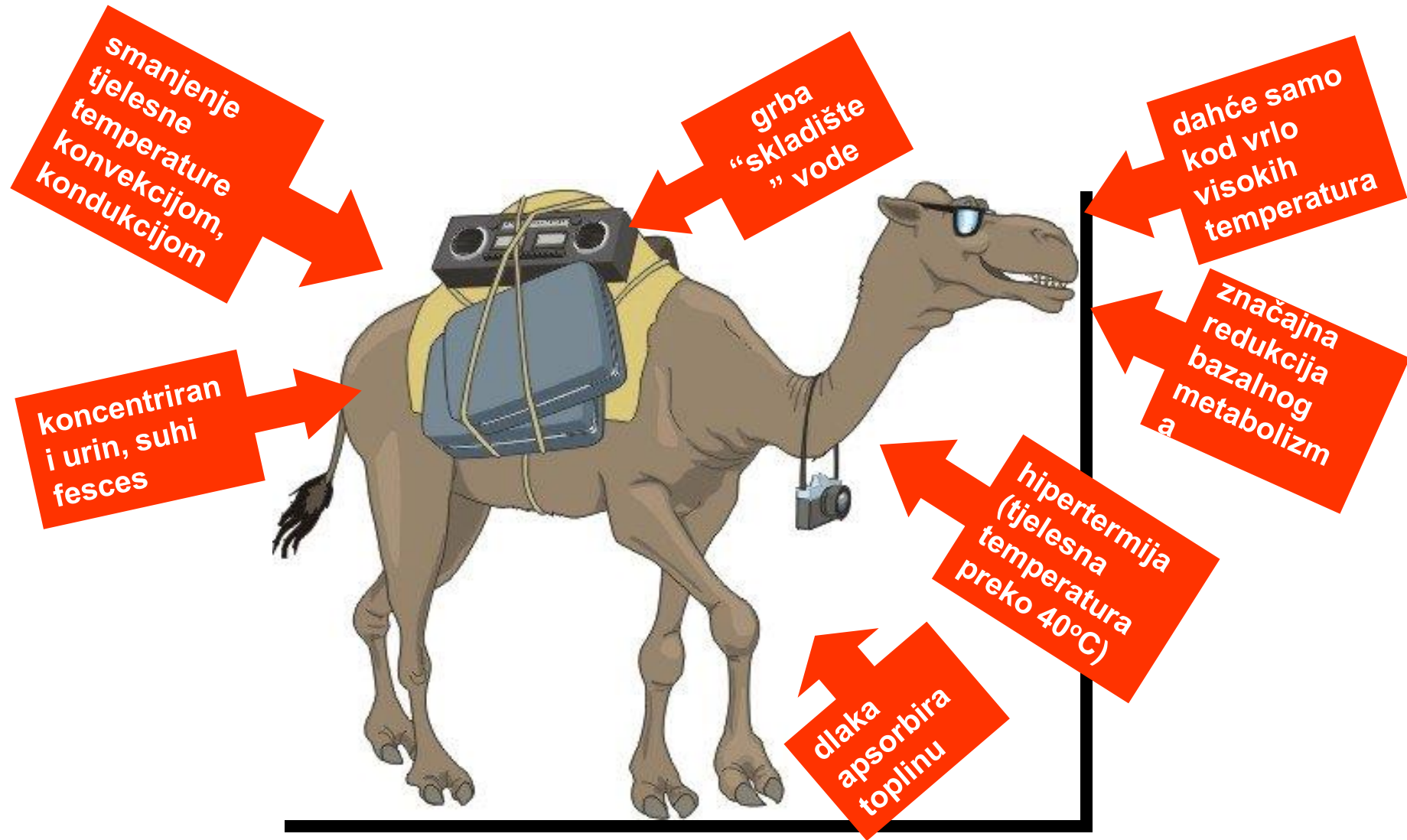
.... tipovi organizama

- **kserofili** – dolaze u sušnim područjima. Osnovni im je problem zaštita od suvišnog gubitka vode (količine vode su ograničene).

Biljke kserofiti: smanjeni ili mesnati listovi s uvučenim pučima, jaka potporna tkiva, debele kutikule, smanjen broj puči, dlakavi listovi i stabljika, CAM metabolizam, sukulentnost ...

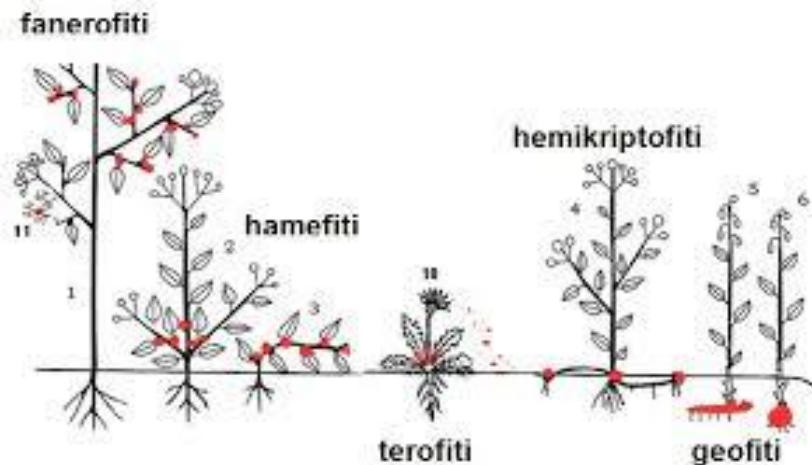
- **higrofiti** – imaju slabu zaštitu od isparavanja, mogu se održati samo u vlažnoj sredini
- **mezofili** – biljke i životinje umjereno vlažnih staništa
- **hidrofiti** – vrste koje žive u vodenom mediju, svi morski i slatkovodni organizmi
- helofiti – močvarne biljke

.... životinje aridnih područja

... životni oblici biljaka

- preživljavanje nepovoljnog dijela godine:
- hemikriptofiti - rozete ili vriježe priljubljene uz tlo
- terofiti - sjemenke
- geofiti - podzemni organi (lukovice, gomolji)
- fanerofiti – drveće
- hamefiti – niski grmovi

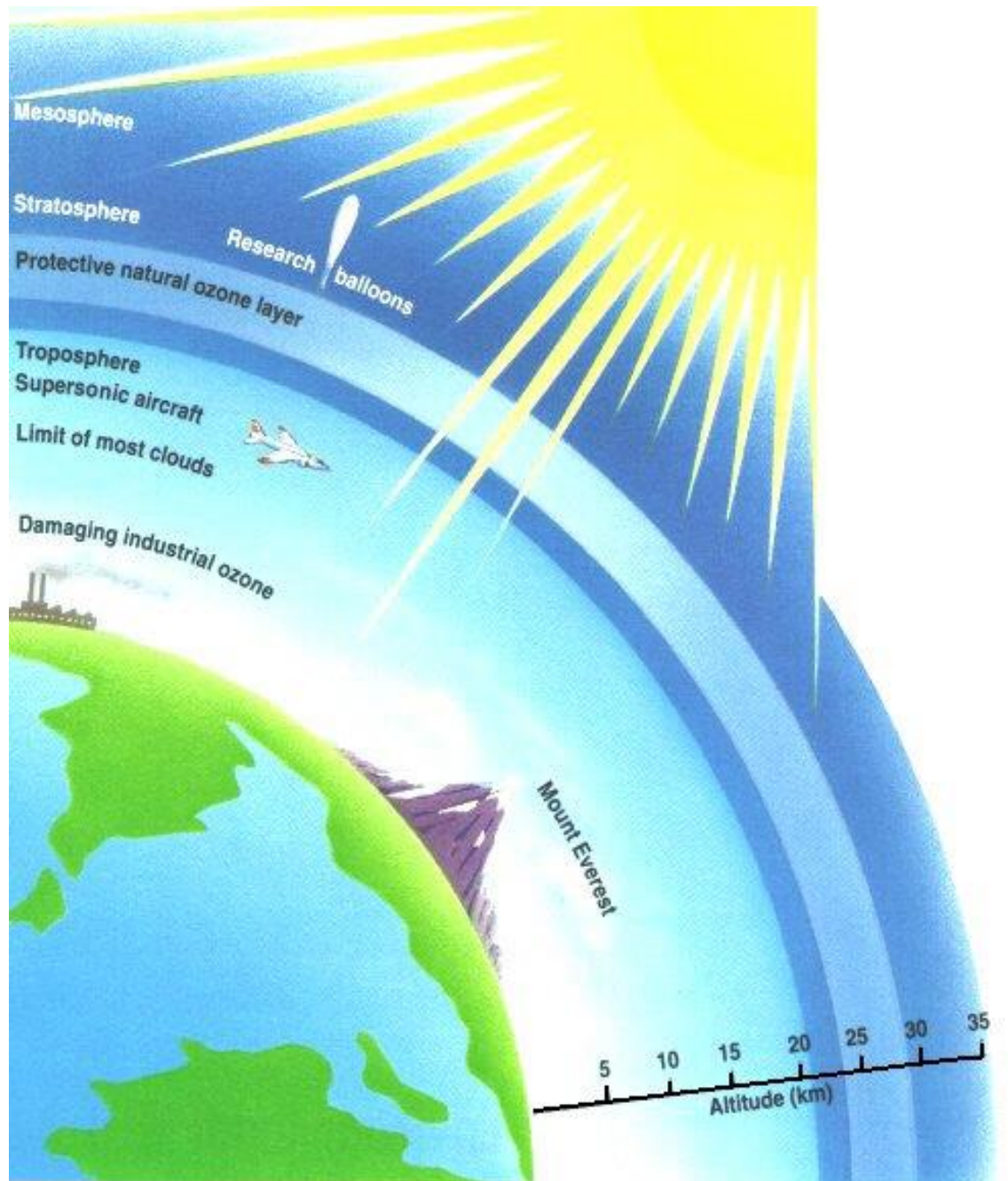
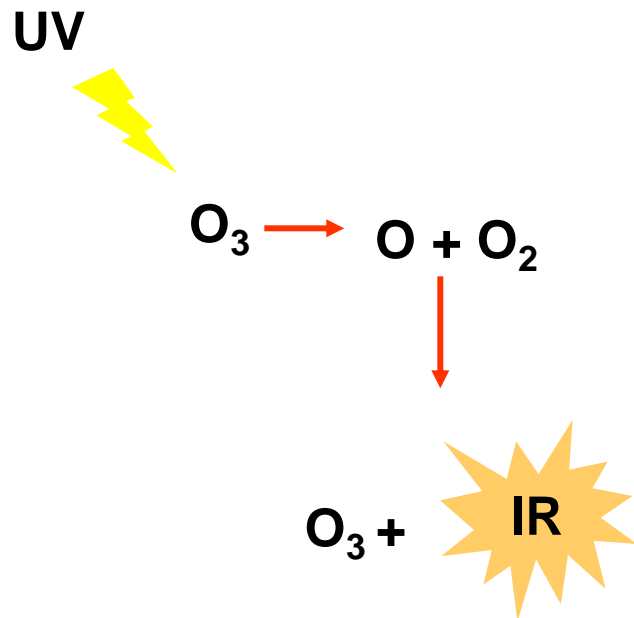
Raunkiaer (1934)

.... kisik na Zemlji

- dolazi kao O₂ i O₃ (ozon)
- kruženje O₂ vezano za kruženje vode
  - nastaje raspadom molekula vode u atmosferi
  - i u procesu fotosinteze
- troši se respiracijom i aerobnom razgradnjom
- u zraku oko 21%
- nastao fotosintezom prije 2,5 milijarde godina

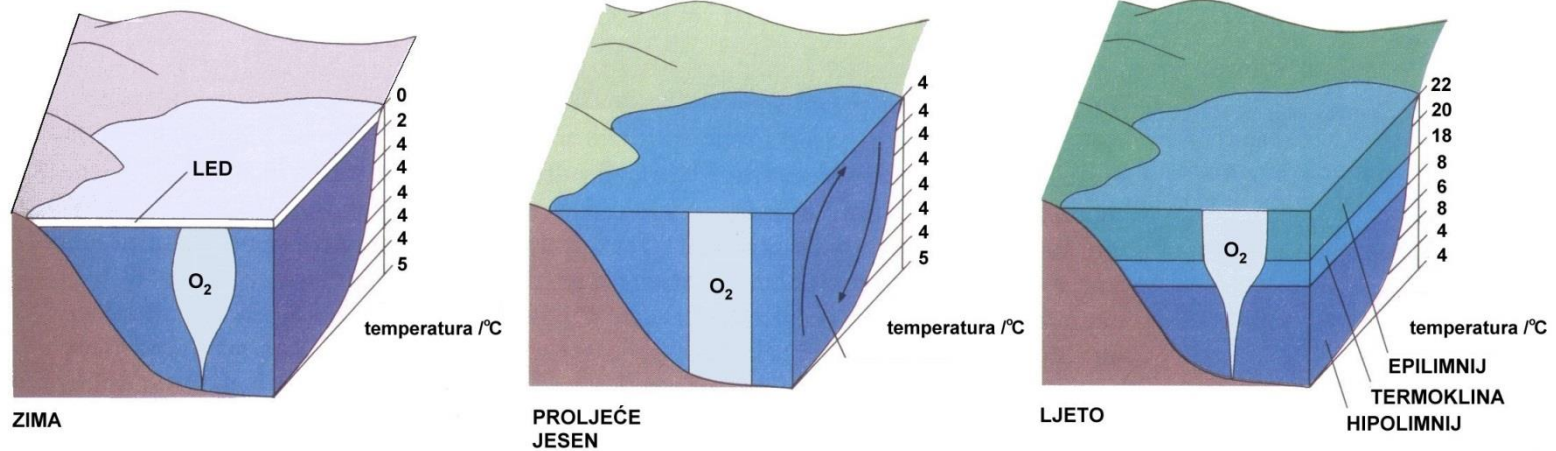

.... O₃ ozon

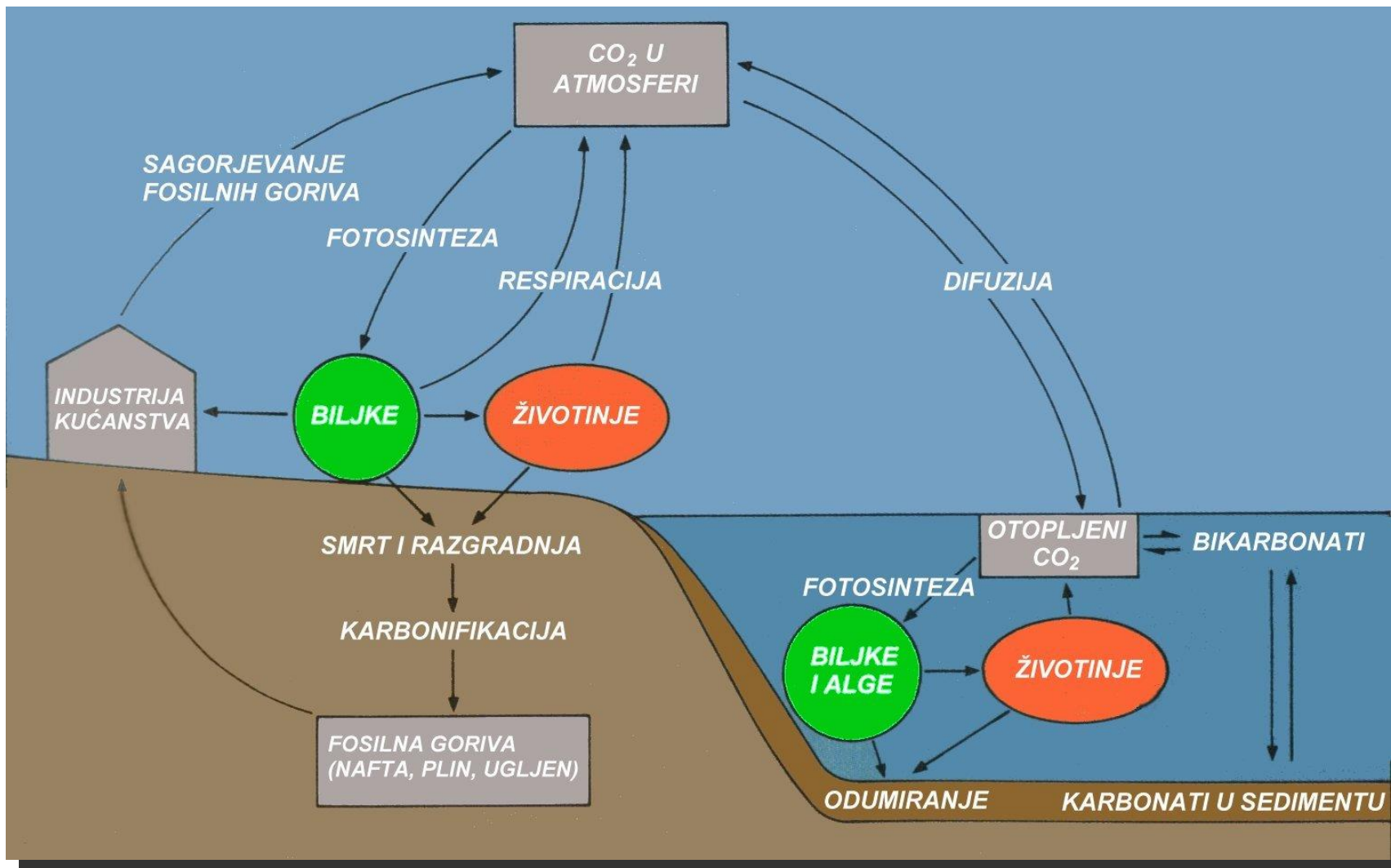

.... kisik u vodi

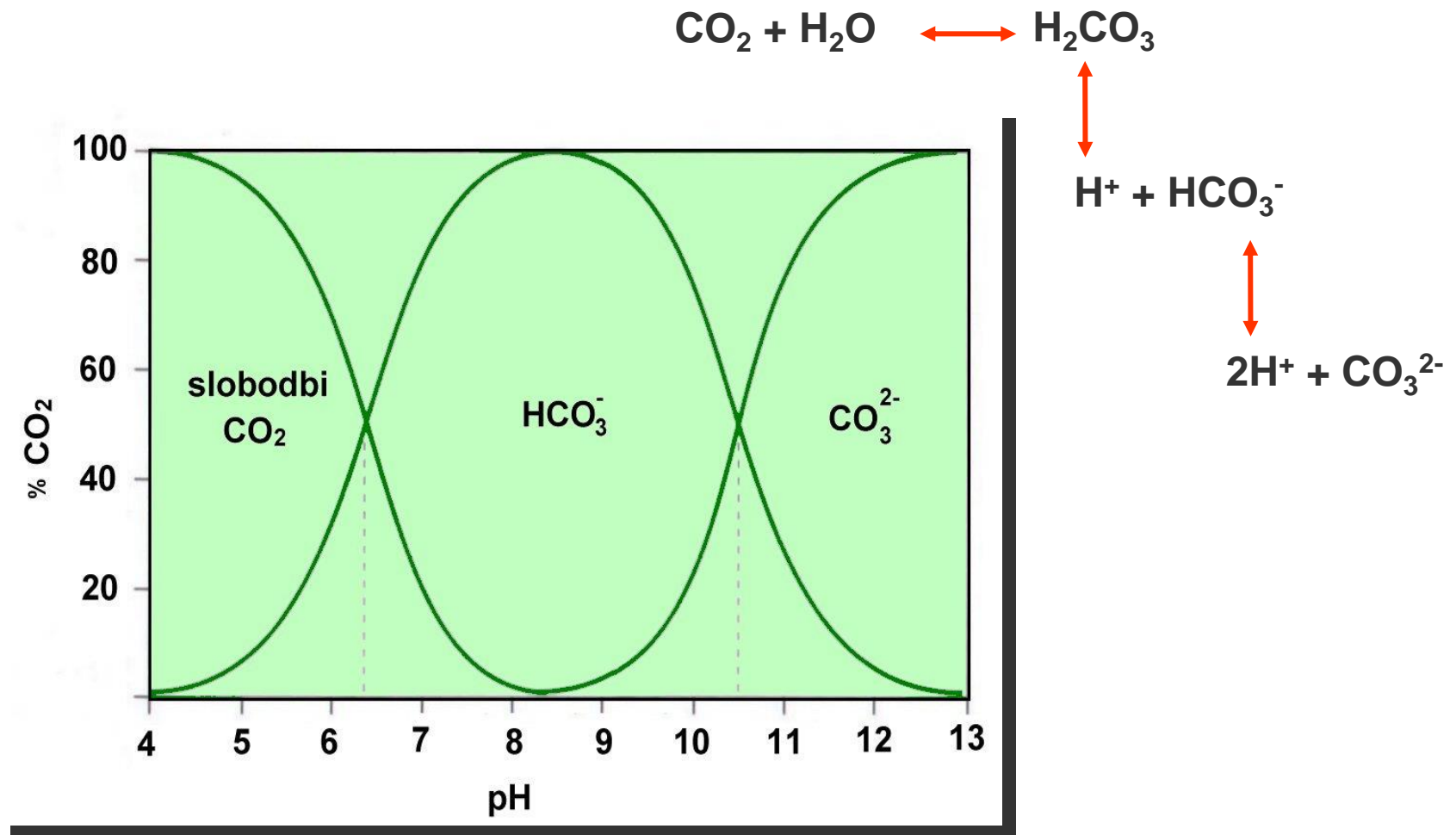

- u vodenim ekosistemima 0,5 - 1 %
- otopljen u obliku molekule O_2
- otapanjem iz atmosfere, ili fotosintezom biljaka
- topivost kisika u vodi ovisi o: temperaturi, tlaku i količini soli
- u stajaćim vodama - vertikalni gradijent
- u tekućim vodama - longitudinalni gradijent
- vodene životinje i kisik

.... CO₂ na Zemlji

.... CO₂ u vodi

Karbonatno - bikarbonatna ravnoteža

... orografski i edafski faktori

- reljef: nadmorska visina, nagib i izloženost
- utjecaj izloženosti (ekspozicije) na razvitak vegetacije: **Limski kanal**; sjeverni obronci kanala imaju južnu ekspoziciju (vazdazelena makija); južni obronci kanala izloženi su sjevernoj ekspoziciji (listopadna šuma hrasta medunca i bijelog graba)
- tlo:
  - tekstura (sastav čestica prema veličini; glina, pijesak, šljunak)
  - kemijski sastav (kiselost, zaslanjenost, količina hranjivih i organskih tvari, kalcij)

.... hranjive soli

- za biljke od neobične važnosti soli N i P
- hranjive soli - Na, Ca, Mg, K, Fe, Si, elementi u tragovima
  - **Na i K** - važni za funkcioniranje živčanog sustava
  - **Ca** - potreban za stvaranje skeleta i ljuštura
  - **Si** - za izgradnju skeleta spužva i zrakaša (Radiolaria)
  - **Fe, Mn, Va, Co i Cu** - za izgradnju krvnih proteina

	UNUTARSTANIČNA	VANSTANIČNA
Na ⁺	10	142
K ⁺	140	7
Ca ²⁺	2	7
Mg ²⁺	60	3
Cl ⁻	10	103
HCO ₃ ⁻	15	32
PO ₄ ³⁻	75	8
SO ₄ ²⁻	3	2